

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА
БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2015 року)

Суми
Сумський державний університет
2015

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Коротич А. І.

Юридичний факультет, Сумський державний університет

Пшенична Т. В.

к.ю.н., начальник Сумського міського відділу кримінально-виконавчої інспекції управління Державної пенітенціарної служби України в Сумській області

Проблема боротьби з легалізацією грошових коштів і іншого майна, які мають незаконне походження в останній час набула великої небезпеки у всьому світі [1, с. 3].

На перший погляд, відмивання «брудних» коштів є таким собі безневинним діянням – очевидно, ще ніхто не звертався до правоохоронних органів із заявою про те, що став жертвою «відмивання». Незважаючи на це, на проблему легалізації злочинних доходів міжнародним співтовариством, зарубіжними країнами, а останнім часом і Україною звертається значна цілком заслужена увага.

До легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, належать будь-які дії, пов'язані із вчиненням фінансової операції чи правочину з активами, одержаними внаслідок вчинення злочину, а також вчиненням дій, спрямованих на приховання чи маскуванню незаконного походження таких активів чи володіння ними, прав на такі активи, джерел їх походження, місцезнаходження, переміщення, зміну їх форми (перетворення), а так само набуттям, володінням або використанням активів, одержаних внаслідок вчинення злочину [2].

Так, на боротьбу з даним правопорушенням Верховною Радою України 14 жовтня 2014 року був прийнятий Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» який спрямований на захист прав та законних інтересів громадян, суспільства і держави, забезпечення національної безпеки шляхом визначення правового механізму протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, а також формування загальнодержавної багатовідомої аналітичної бази даних для надання правоохоронним органам України та іноземних держав можливості виявляти, перевіряти і розслідувати злочини, пов'язані з відмиванням коштів та іншими незаконними фінансовими операціями.

Деякі вчені виділяють декілька груп способів легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Наприклад, В. Корж у своїй роботі «Способи легалізації грошових коштів та іншого майна одержаних організованими групами, злочинними організаціями» поділяє їх на чотири групи:

Перша група об'єднує способи легалізації рухомого майна, здобутого злочинним шляхом; друга – нерухомого майна, одержаного в результаті злочинної діяльності або участі у ній; третя – документів, що виконують роль грошового еквіваленту і набуті злочинним шляхом; четверта – способи легалізації правових документів, які підтверджують право володіння рухомим або нерухомим (одночасно рухомим і не рухомим майном) майном чи його частиною, здобутих

внаслідок злочинної діяльності або участі у ній.

Іноді кур'єр перевозить валізу з готівкою в загальному багажі або посилає в спеціальному міжнародному пакеті. Досить часто кур'єри перетинають кордон із двома однаковими валізами. В одній – гроші, в іншій – особисті речі. У випадку виявлення митниками валіз з грошима, кур'єр відмовляється від нього, стверджуючи що переплутав багаж, оскільки валізи ідентичні. Значні суми грошей перевозяться в більшості випадків у контейнерах, що рідко підлягають перевірці.

Кошти транспортуються в іншу державу, серед яких перевага надається тим, де не проводиться валютний контроль, але в той же час існує законодавство з охорони банківської таємниці. У такій країні готівка лягає на депозитний рахунок у банку або іншій фінансовій організації, звідси по закінченню визначеного періоду часу гроші можуть бути переведені в будь-якому напрямку за бажанням клієнта. Вже після проведення цієї операції гроші «відмиваються» і їхнє злочинне походження фактично не можливо встановити, тобто вони одержують легальний статус. Крім цього, існує чимало інших засобів контрабанди готівки, зокрема, телеграфні перекази у виді касових або коштів, видача грошей безпосередньо юристу компанії ніби для здійснення операцій і т.п. [3, с. 49-50].

Укладання фіктивних орендних договорів і фіктивних контрактів на купівлю–продаж, «постачання» неіснуючих товарів за межі України є постійним явищем з яким бореться Державна фіскальна служба України. Такі діяння лежать в основі «намивання» фіктивних безготівкових коштів, ухилення від оподаткування прибутку підприємств, а також вуалювання фактів незаконного походження коштів та самого факту їх відмивання.

Укладення контрактів з фіктивними чи реальними вітчизняними та іноземними фірмами на надання різноманітних послуг інформаційно–довідкового, консультаційного, маркетингового, експортного, правозахисного чи іншого характеру. Виділена вона у зв'язку з тим, що це найбільш характерний для України спосіб відмивання доходів незаконного походження (далі - ДНП). Його застосування поширене у зв'язку з тим, що будь-які послуги важче доводити, ніж матеріальні угоди. При застосуванні фіктивних угод з купівлі-продажу матеріальних цінностей якраз і свідчить про фіктивність угоди. При складанні фіктивних угод на послуги, консультації тощо, фіксацією технологічного процесу надання послуг за схемою прибуток–витрати (як при трансферті матеріальних цінностей) у документальних проводках бухгалтерського обліку не зафіксуєш, а тим більше не оціниш. Саме з цих причин зловмисники в основу вуалювання своїх протиправних дій з «намиванням», розкраданням коштів, їх «відмивання» застосовують фіктивні угоди з надання тих чи інших послуг).

Заниження або завищення (залежно від протиправних цілей) у товарно–транспортних, видатково–прибуткових та інших документах фактичної вартості отримання майна. Причому цей спосіб розкрадання, ухилення від оподаткування та одночасного «відмивання» ДНП реалізується тільки за умов змови з продавцем.

Купівля нерухомості за низькою ціною з наступним продажем за вищою. Кошти, впроваджені в оборот таким способом, мають вид законно отриманих.

Завищення вартості робіт або послуг. Створюються залишки грошових коштів чи матеріальних цінностей з метою їх розкрадання, ухилення від оподаткування або передачі хабара й одночасного відмивання надлишково списаних коштів і суми хабара (наприклад, одержання високопоставленими чиновниками невинувато високого гонорару за книгу, розділ книги або лекцію) [5, с. 63].

Однією із формою у відмиванні «брудних» грошей, стали казино та ігровий

бізнес. Казино є місцем першого етапу процесу «відмивання», тобто перетворення відмитих коштів із банкнот (обігової валюти) на чеки (банківські гроші). На практиці метод полягає в купівлі фішок за готівку і потім вимозі на сплату чеком, що компенсується з рахунку казино. Система може стати ще «темнішою», якщо використовувати ланцюжок казино з установами у різних країнах. На відміну від вимоги на сплату чеком, купленим за готівку, азартний гравець говорить, що він подорожуватиме до іншої країни, і просить, щоб йому зробили кредит тут, а потім вилучає його у вигляді чека в належний час [6, с. 83]. Але ця форма на території України у зв'язку з заборонаю грального бізнесу на даний час не діє.

Аналізуючи вищевикладений матеріал, ми можемо виділити нову форму відмивання «брудних» грошей – це відмивання «брудних» грошей посадовими особами органів державної влади. Підтвердження цьому є заява Міністра юстиції України Павла Петренка, який зазначив: що оточення екс-президента Віктора Януковича незаконно вивело за кордон близько \$100 млрд, а розкрадання державних коштів здійснювалося на всіх рівнях» [4]. Тобто на рівні Адміністрації Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства Внутрішніх Справ та Міністерства органів доходів та зборів посадові особи яких виводили з України кошти за кордон, до держав де не проводиться валютний контроль, з метою надання їм легального статусу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бандурка А.М. Україна проти «відмивання брудних» коштів : монографія / А.М. Бандурка. - К. : Національна академія внутрішніх справ України, 2004. – 228 с.
2. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [Електронний ресурс] : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1702-VII. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T141702.html
3. Шульженко Ф.П., Невмирущий Є.В. Юридична відповідальність за правопорушення у сфері економіки : навч. посіб. / Ф.П. Шульженко, Є.В. Невмирущий. – К. : КНЕУ, 2003 – 171 с.
4. Дивись.inf офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dyvys.info/polityka/yanukovych-i-ko-vyvely-za-kordon-blyzko-100-mlrd-petrenko.html>
5. Білоус В.Т., Попович В.М., Попович М.В. Організаційно–правове забезпечення боротьби з відмиванням доходів незаконного походження : монографія / В.Т. Білоус, В.М. Попович, М.В. Попович. – Київ, 2001 – 138 с.
6. Корж В.П. Методика расследования экономических преступлений, совершаемых организованными группами, преступными организациями. Руководство для следователей. / В.П. Корж // Научно-практическое пособие. – Х.; Издательство «Лицей», - 2002. – С. 280.